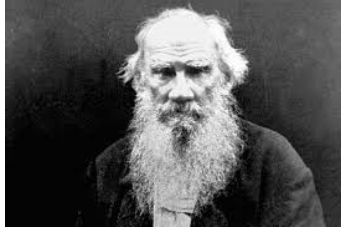

لیۆ تولستوی (Tolstoi, Lew)

نووسەری پرووسی رۆژی ۹ی مانگی سپتامبری سالی ۱۸۲۸ له یاسنایا پۆلیانا "Jasnaja Poljana" له ناوچهی تولا "Tula" له دایک بووه و رۆژی ۲۰ی مانگی نوامبری سالی ۱۹۱۰ له ئاستراپۆفو "Astapowo" ی ناوچهی تامبۆف "Tambow" کۆچی دوایی کردوه.

تولستوی وهک کوری بنههالهیهکی ماقوول له یاسنایا پۆلیانا له دایک بووه و دوای مردنی دایک و باوکی، لای پوری له شاری کازان "Kasan" گهوره بووه. سالی ۱۸۴۴ تا ۱۸۴۷ له زانستگهی شاری کازان له ههردوو بواری رۆژهلآت ناسیی و زانستی دادپهروهریدا دهرسی خویندوه. دوای دابهرانی له دهرسخویندنی زانستگه، گهراوتهوه بۆ یاسنایا پۆلیانا و لهوئ لهژیر کارتیکهری ئیدهی ژان ژاک رۆسو "Jean-Jacques Rousseaus" دا، چالاکی بۆ گۆرینی سیستهمی کۆیلهداری کردوه. پلانهکانی بههۆی متمانه نهکردنی وهرزیران، پووچهل کراونهتهوه و لهسهه ئارهزوی خۆی سالی ۱۸۵۱ چوووه بۆ خزمهتی سهربازی. تا سالی ۱۸۵۶ له ناوچهکانی قهفقاز، له شهیری کریمه بهشداری کردوه. له ئیوان ساههکانی ۱۸۵۶ و ۱۸۶۲ دوو سهفهریش چوووه بۆ ئوروپا.

له سالی ۱۸۶۲ بهولاوه واته دوای زهماوندهکهی له شاری یاسنایا پۆلیانا نیشهجی بووه و کاتی خۆی به خویندنهوه تیهپر کردوه. دوای کوتایی سالی ۱۸۷۰کان، دهستی به خوێنکردنی کاره ئهدهبیی - ئهخلاق و ئابینیهکانی کردوه. له مانگی نوامبری سالی ۱۹۱۰ دا تولستوی ههولی دا له دهست هاوسهریه سههههوتووویهکهی را بکات، بهلام له ههههه مانگدا

له ویتستگهیهکی شهمندهفهر له شاری ئاستاپوڤو "Astapowo" کۆچی دوابی کردوه. وهرگێراوی چیرۆکی ئەو قوناغه له ژبانی تولستوی به ناوی **ههلاتن بۆ لای خودا** که "نوسراومیهکی تراژیدییه سهبارت به دوابین رۆژهکانی ژبانی "لیۆ نیکولاڤیچ تولستوی" به تیر و تهسهلی لهسهر ئەم مآپهره بلاو کراوتهوه.

<http://www.bokan.de/laperekan/nuseran/Shwane/tolstoi.pdf>

هاوکات لهگهڵ سهردهمی پههسهندنێ کاره ئەدمیهیهکانی، تولستوی تیکنیکی لیهاتوی بۆ کۆکردنهوهی ئەزموون و شیکردنهوهی روونی بارودۆخی کۆمهلایهتی گهیهاندۆته ئەوپهڕی لووتکهی ئینسانی خۆی. بههۆی دوو رۆمانی میژووبی به ناوی "شهر و ناشتی" (Krieg und Frieden) و "ئانا کارنینا" (Anna Karenina) و ههروهها ژماریکی زۆر گێرانهوه، دراما و نامیلکه، تولستوی وهک یهک له مهزنترین نووسهرانی جیهان ناسراوه.

رۆمانی "شهر و ناشتی" له سالی ۱۸۶۸-۱۸۶۹ و دهقه ئالمانییهکهی سالی ۱۸۸۵ له ۱۴۰۸ لاپهههه له چاپ دراوه. به خولقاندنی ئەو رۆمانه تولستوی ههولێ لێک گریدانی چهکهکانی بنههاله، میژوو و روشنبیری داوه. بهستینی میژووبی ئەو رۆمانه خۆی به شهرێ نێوان رووسیا و فهراانسوه خهریک کردوه، واته سالی ۱۸۰۵ ئەو سهردهمی رووسیا، ئینگلیز، ئوتریش و سوئید دژ به ناپلئون "Napoleon" ی یهکه، یهکیان گرتبوو. بهدوای چهندین سهرکهوتووبی نێزازی بۆ ناپلئون له سالی ۱۸۰۷ ناشتی نامه تیلست "Tilsit" نێزازی کرا. سههرای ئەوهش سالی ۱۸۱۲ ناپلئون هێرشێ کرده سههر رووسیا.

رۆمانی شهر و ناشتی له نێزیکه ی ۲۵۰ فیگور پێکهاتوه و چیرۆکی سێ بنههاله به درێژایی سێ وهچه دهگێرێتهوه. یهک له فیگورمهکان به ناوی پیر بزوشوو "Pierre Besuchow" کۆری گرافیکی دهولههههه و ههقالی کهسێک به ناوی ناندره بولکونسکی "Andrei Bolkonski" یه. ههردووکیان روشنبیریکی سهردهمی خویان و کاتێ له شهرێ ئوسترالیتز "Austerlitz"

دهگهر ینمه، ناندیره عاشقی کچی به ناوی ناتاشا "Natascha" دهبی که کچی گرافیک به ناوی روستو "Rostow" یه و بارو دۆخی نابووری باش نییه و...

تولستوی لهو رۆمانهدا بهردهوام له نیوان گگیرانهوی ههلس و کهوتی نیمپاتی ئەندامانی بنههالهکان و ویناکردنی مهیدانی شهر، له هاتو چۆدایه و ههس جارهی لهسهس یهکیان دهدوئ. به شتیهیهکی ماهیرانه ژبانی ئەو سهردهمهی روسیا دهخاته بهر چاوی خوینهر. پهیههنادیهتی نیوان چهنهین فیگوری ناو رۆمانهکه و ئەو شتیهزه زمانهوانیهی تولستوی، ژبان به فیگورهکان دهدا و کاریکی ئەدهبی - میژوویی له روسیا دهخولقینی که وهک کاریکی کلاسیک له ههموو جیهاندا زیندوو دهمینتیهوه.

درتیره ی ههیه...